

Проблемой современной педагогической теории и практики является процесс профессиональной подготовки будущих специалистов по физическому воспитанию и спорту к реабилитационной работе с детьми с ограниченными физическими возможностями в высшей школе. Целью данного исследования является выявление степени % влияния экспериментальной и общей учебной программы на показатели мотивационного и когнитивного критерия готовности будущих специалистов по физическому воспитанию к реабилитационной работе с детьми с ограниченными физическими возможностями. Для реализации исследования были использованы: диалектический метод (принцип историзма, принцип системности, принцип диалектического противоречия, принцип единства качества и количества, принцип диалектического отрицания, принцип развития, принцип причинности); педагогическое анкетирование, педагогические наблюдения и эксперимент; методы математической статистики; метод дисперсионного анализа. Результаты проведенных исследований влияния экспериментальной и общей программ на подготовку будущих специалистов по физическому воспитанию к реабилитационной работе с детьми с ограниченными физическими возможностями показали, что использование экспериментальной программы во время учебы бакалавров с 2-4 курс несет больший % прирост освоения мотивационного и когнитивного критерия готовности будущих специалистов по физическому воспитанию к реабилитационной работе.

Ключевые слова: влияние, учебные программы, специалисты, физическое воспитание, физическая реабилитация.

The real problem of modern pedagogical theory and practice is a process of professional training of future specialists of physical education and sport to rehabilitation work with children with the limited physical possibilities in higher school. Special attention to this problem is paid by plenty of teachers, psychologists, sociologists. It is predefined that children with the limited physical possibilities in modern democratic society have no authority, system of human mutual relations and values to remain on the side of a road of social' no-culturing processes. Children with the limited physical possibilities have the same rights, as well as healthy: they must study, that is get education and in the future to be of the use society and state. The purpose of this research is an exposure of percentage of influences of experimental and general on-line tutorial on the indexes of motivational and cognitive criterion of readiness of future specialists on physical education to rehabilitation work with children with the limited physical possibilities. For realization of this aim the following researches have been drawn: dialectical method (principle of historical method, principle of the system, principle of dialectical contradiction, principle of unity of quality and amount, principle of dialectical denial, principle of development, principle of causality); pedagogical questionnaire, pedagogical supervisions and experiment; methods of mathematical statistics; method of analysis of variance. Results of the conducted researches of influence of the experimental and general programs on preparation of future specialists on physical education to rehabilitation work with children with the limited physical possibilities have shown that the use of experimental programs during the studies of bachelors from 2-4 years of study carries greater percentage increase of mastering of motivational and cognitive criterion of readiness of future specialists on physical education to rehabilitation work. It is confirmed by the comparative (%) analysis of control and experimental groups of indexes of level of readiness of specialists on physical education to rehabilitation work with children with the limited physical possibilities.

Key words: influence, specialists, physical education, physical rehabilitation.

УДК 378.035.091.59(045)

Красногорська Вікторія Вікторівна,
аспірант,

Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради, м Харків

СТУДЕНТСЬКЕ САМОВРЯДУВАННЯ ЯК ФАКТОР ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ АКТИВНОСТІ МОЛОДІ

У статті розкрито роль студентського самоврядування у соціалізації молоді, яка є індикатором суспільно-політичних процесів у нашій державі. Автор розглядає поняття соціалізації, соціальної активності особистості, самореалізації та охарактеризовує види та ознаки соціальної активності студентства, можливості закладів вищої освіти для самореалізації майбутнього фахівця. Детально зупиняється на структурі та характеризує компоненти соціальної активності студентської молоді: мотиваційному, ціннісному, емоційно-вольовому, пізнавально-рефлексивному та динамічному.

Ключові слова: студентське самоврядування, соціальна активність, структура соціальної активності студентської молоді, соціальне виховання, соціалізація.

Постановка проблеми. Із періоду становлення української суверенної незалежної, соціальної, правової держави, так і до нині відбувається активне утвердження демократичних засад в усіх сферах життєдіяльності українського суспільства. Процес демократизації вимагає забезпечення прав і свобод усіх громадян. Демократизація стосується всіх верств населення та різних сфер діяльності громадян України, а тому не обійшла стороною й освіту.

На сучасному етапі розвитку особливого значення набувають наукові дослідження, результати яких можна використати в державотворчій практиці.

Першим на динамічні зміни в суспільстві реагує студентство, яке є індикатором суспільно-політичних процесів у нашій державі, що надає студентам можливість більш ефективно впливати на громадське життя. Саме держава проводить молодіжну політику, на меті якої стає створення необхідних суспільно-економічних, політико-правових, організаційних умов та гарантій для суспільного становлення, як окремої молоді людини, так і всього молодого покоління. На сьогодні у вищих школах України діють різні студентські об'єднання, які презентують інтереси студентства та сприяють соціалізації особистості.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз наукових джерел свідчить, що актуальним є організаційна діяльність органів студентського самоврядування (В. Астахова, В. Базилович, І. Бех,

В. Бондар, Я. Бурлака, О. Дубасенюк, О. Киричук, В. Кузь, Н. Ніколаєвський, В. Портних, І. Смирнов, М. Стельмахович, О. Якуба та інші). Особливий інтерес викликають наукові дослідження останніх років таких вітчизняних учених як Л. Божович, Л. Буєва, І. Зязюн, З. Зикова, А. Капська, В. Караковський, М. Красовицький, Т. Кириленко, В. Семиченко, С. Сисоєва, в яких розглядаються організаційні аспекти самоврядування студентів, проблеми соціальної зрілості та самореалізації, становлення студентів як суб'єктів життєвотворчості, виховання гуманістичних цінностей, формування здатності до свідомої саморегуляції [4].

Мета статті: проаналізувати роль студентського самоврядування у формуванні соціальної активності студентів.

Результати дослідження. Соціалізація — це процес опанування індивідом упродовж життя знань, норм і цінностей суспільства, до якого він належить. Кінцевою метою соціалізації має бути формування громадянськості, ступінь якої визначається тим, наскільки особа пристосувалася до соціальних відносин та сприяє розвитку суспільства [2, с. 37].

Головними інститутами, що формують орієнтації особи, є держава, громадські організації, школи, заклади вищої освіти тощо. Так, вища школа здійснює як безпосередню, так і латентну соціалізацію. Безпосередню — завдяки організації інформаційного

процесу (вивчення суспільно-гуманітарних дисциплін, виховні заходи тощо). Латентну — через організацію інтерактивних процесів, завдяки яким засвоюються соціальні ролі та форми поведінки. У такий спосіб вища школа сприяє формуванню когнітивного компоненту соціалізації.

Важливим фактором соціалізації людини є розвиток її соціальної активності, що виявляється у поведінці особистості та її діяльності. Соціальна активність особистості — це системна соціальна якість, в якій виявляється рівень її соціальності, тобто глибина та повнота зв'язків особистості із соціумом, рівень перетворення особистості на суб'єкта суспільних відносин [4]. Ознаками соціальної активності особистості є сильне, стає прагнення впливати на соціальні процеси та дієва участь у суспільних справах, прагнення змінити, перетворити або, навпаки, зберегти, зміцнити наявний соціальний лад, його форми та елементи [1].

Студентське самоврядування надає широкі можливості для самореалізації особистості у різних сферах: організаційній, громадській, науковій, благодійній, роз'яснювальній, агітаційній та інформаційній. Участь у студентському самоврядуванні спрямована на розвиток позитивного ставлення студента до себе і суспільства як активного та відповідального соціального суб'єкта. Ми вважаємо, найважливішим узагальнюючим напрямом реалізації соціальної активності є активність в організаційній сфері, яка найбільш яскраво виражена у діяльності студентського самоврядування та об'єднує у собі різноманітні прояви соціальної активності [3, с. 9].

Для розуміння сутності феномену соціальної активності саме студентської молоді доцільно розглядати її структуру. Ми вважаємо, що до структури соціальної активності входять такі компоненти: мотиваційний, ціннісний, емоційно-вольовий, пізнавально-рефлексивний, діяльнісний [5]. Базовим компонентом соціальної активності студентів є мотиваційний, що містить потребу людини в налагодженні соціальних зв'язків, яка виникає через бажання: усвідомити власну позицію в системі взаємозв'язків, виховати відчуття впевненості у собі, утвердити власне «Я», досягти уваги, співучасті, підтримки від інших, знайти для себе позитивні стимули у житті, отримати емоційно-насиченесхвалення, сформулювати самоставлення, обмінятися соціальними вміннями тощо [1]. Факт участі у студентському самоврядуванні стає істинним тоді, коли ця діяльність має соціальну цінність для студента. Ціннісна значимість діяльності для студентів базується на отриманні задоволення від її здійснення, самооцінці діяльності, на причинах і мотивах залучення до цієї діяльності. Аналіз сучасних реалій засвідчує, що процес формування системи соціальних цінностей у студентському середовищі є недостатньо динамічним та керованим. Адже більшість молоді перебуває у стані вибору своїх ціннісних орієнтацій. Тому серед студентів можна виокремити таких осіб, які характеризуються:

- гуманістичною спрямованістю;
- невизначеними ціннісними орієнтаціями, що пов'язані з

нерозумінням молоддю сенсу власного життя, відсутністю життєвих орієнтирів;

— внутрішньо конфліктною, суперечливою орієнтацією, в основі якої лежать суперечності між особистісними ціннісними орієнтаціями, і цінностями, прийнятими у суспільстві, які викликані вже наявними, але ще не стабільними особистісними орієнтаціями студентів;

- прагматичною спрямованістю особистості.

Емоційно-вольовий компонент соціальної активності у контексті студентського самоврядування виявляється через такі особистісні риси, як: самостійність, організованість, відповідальність, здатність долати труднощі, вміння доводити справу до кінця — це, так звана, вольова саморегуляція. Також важливим у межах цього компоненту соціальної активності є емоційне ставлення особистості до діяльності студентського самоврядування.

Показниками пізнавально-рефлексивного компоненту соціальної активності студентів у діяльності студентського самоврядування є: усвідомлення сутності студентського самоврядування, наявний досвід соціальної діяльності, здатність аналізувати свої вчинки, постійний пошук нової інформації, шляхів саморозвитку, самовиховання, самореалізації, вміння співвідносити свої можливості у перетвореннях навколишнього середовища із суспільними вимогами.

Безпосередні прояви соціальної активності у студентському самоврядуванні реалізуються через її діяльнісний компонент. Критеріями діяльнісного компоненту виступають: кількість реалізованих соціальних проєктів, посада в органах студентського самоврядування чи прагнення обіймати певну посаду чи виконувати певні обов'язки у власному ЗВО, ступінь участі у різних напрямках соціальної діяльності в межах вишу [5].

Як відомо, студентське самоврядування є видом соціальної активності студентів тоді, коли воно створює реальні передумови для самореалізації особистості, розкриття всіх закладених у ній природних задатків, її здатності до свободи, відповідальності, творчості, формування суб'єктності особистості. Активність студентів у студентському самоврядуванні вказує на те, чи є студентство споживачем, чи активним учасником суспільного життя. Студентське самоврядування є надзвичайно ефективним засобом формування демократичних традицій та культури, прищеплення навичок відстоювання та захисту своїх інтересів, інтересів громади [3, с. 9].

Висновки та перспективи подальших досліджень. Роль студентського самоврядування у формуванні соціальної активності студентської молоді ЗВО має значення, якщо участь у самоврядуванні виникає через бажання усвідомити власну позицію в системі взаємозв'язків, виховати відчуття впевненості у собі та здатності відповідати за свою діяльність. Представники соціально активної студентської молоді мають володіти певними навичками соціальної діяльності, вміти аналізувати свої вчинки та позитивно ставитися до діяльності студентського самоврядування.

Список використаних джерел

1. Булах І.С. Викладач — студент: психологія міжособистісних взаємодій : навч.-метод. посіб. / І. С. Булах, Л. В. Долинська. — К.: Національний педагогічний ун-т ім. М. П. Драгоманова, 2005. — 106 с.
2. Косовець В.І. Розвиток соціальної активності молоді в умовах соціокультурного середовища села: автореф. дис. на здобуття наук. ступ. канд. пед. наук / В. І. Косовець; Національний педагогічний ун-т ім. М.П. Драгоманова. — К.: Національний педагогічний ун-т ім. М.П. Драгоманова, 2009 — С. 37.
3. Студентське самоврядування: досвід, проблеми, перспективи розвитку: Збірник тез і статей Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції / відповід. ред. В. С. Калужний. Запоріжжя: ЗДІА, 2012. С. 9.
4. Сліпченко Л. В. Соціалізація особистості студента в контексті розвитку самоврядних структур ЗВО [Електронний ресурс] / Л. В. Сліпченко // Вісник Житомирського університету. Випуск 2(74). Педагогічні науки. — 2014. — Режим доступу до ресурсу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VZhDU_2014_2_9.
5. Базиленко А. К. Самоврядування як вид соціальної активності студентської молоді [Електронний ресурс] А. К. Базиленко // Вісник Національного університету оборони України 3 (40). Питання психології. 2014 — Режим доступу до ресурсу: file:///D:/%D0%A0%D0%B0%D0%B1%D0%BE%D1%87%D0%B8%D0%B9%20%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%BB/Vnaou_2014_3_37.pdf

References

1. Bulah I.S., Dolinska L.V. Teacher-student: psychology of interpersonal interactions: teaching method. manual / I. S. Bulakh, L. V. Dolinskaya. - K.: National Pedagogical University named after. M.P. Dragomanov, 2005. - 106 p.
2. Kosovets V.I. Development of social activity of young people in conditions of socio-cultural environment of the village: author's abstract. Disser. Cand. Ped. Sciences / V.I. Kosovets; National Pedagogical University named after. M.P. Dragomanov - K.: National Pedagogical University named after. M.P. Dragomanov, 2009, p. 37.
3. Student self-government: experience, problems, prospects of development: Collection of abstracts and articles of the All-Ukrainian student's scientific-practical conference / answer. Ed. V. S. Kalyuzhny Zaporozhye: ZDIA, 2012. C. 9.
4. Slipchenko L.V. Socialization of the student's personality in the context of the development of self-governing structures of ZWO [Electronic resource] / L.V. Slipchenko // Visnyk of Zhytomyr University. Issue 2 (74). Pedagogical sciences. - 2014. - Resource access mode: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VZhDU_2014_2_9.
5. Basilenko A.K. Self-management as a form of social activity of student youth [Electronic resource] A.K. Basilenko // Bulletin of the National Defense University of Ukraine 3 (40). The question of psychology. 2014 - Resource Access Mode: file:///D:/D0% A0% D0% B0% D0% B1% D0% BE% D1% 87% D0% B8% D0% B9% 20% D1% 81% D1% 82% D0% BE% D0% BB / Vnaou_2014_3_37.pdf

В статті раскрыта роль студентського самоуправління в соціалізації молоді, яка є індикатором суспільно-політичних процесів в нашій державі. Автор розглядає поняття соціалізації, соціальної активності людини, самореалізації і характеризує види, ознаки соціальної активності студентства, можливості вищих навчальних закладів для самореалізації майбутнього спеціаліста. Детально описується структура і характеризує компоненти соціальної активності студентської молоді: мотиваційний, ціннісний, емоційно-вольовий, пізнавально-рефлексивний і динамічний.

Ключові слова: студентське самоуправління, соціальна активність, структура соціальної активності студентської молоді, соціальне виховання, соціалізація.

Democratization applies to all strata of the population and various spheres of activity of Ukrainian citizens, and therefore it did leave out education. Student community reacts first to dynamic changes in society. Student community is an indicator of social and political processes in our state, which gives students the opportunity to more effectively influence social life. Today, in higher education institutions of Ukraine, there are various student associations that represent the interests of students and promote the socialization of the individual. The purpose of the article is to analyze the role of student self-government in forming the social activity of students. Higher education carries out both direct and latent socialization. In this way, the higher education contributes to the formation of the cognitive component of socialization. An important factor in the socialization of a person is the development of his social activity, which manifests itself in the behaviour of the individual and his activities. Student self-government provides wide opportunities for self-realization of a personality in various spheres: organizational, public, scientific, charitable, agitational and informational ones. The author believes that the structure of social activity includes the following components: motivational, value, emotional-volitional, cognitive-reflexive, and activity ones. Immediate demonstrations of social activity in student self-government are realized through its activity component. The criteria for the activity component are: the number of implemented social projects, the position in the bodies of student self-government or the desire to occupy a certain position or perform certain responsibilities in their own institution of higher education, the degree of participation in various areas of social activity within the higher education.

Key words: student self-government, social activity, the structure of social activity of student youth, social education, socialization.

УДК 37.01; 94 (477.87)

Кухарчук Ольга Степанівна,
кандидат історичних наук, доцент,
Мукачівський державний університет, м. Мукачеве

КУЛЬТУРНІ ЗВ'ЯЗКИ ЗАКАРПАТЦІВ З НАСЕЛЕННЯМ УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ: ПИСЕМНІСТЬ, ЗАРОДЖЕННЯ ІСТОРИЧНИХ ЗНАНЬ, ОСВІТА

У статті представлені відомості про розвиток культурно-освітнього і суспільно-політичного життя краю за часів феодалізму: писемність, зародження історичних знань до XVIII ст., розвиток освіти, літератури, гуманітарних наук до середини XIX ст., культурних зв'язків закарпатців з населенням України.

Ключові слова: літургікони, мінеї, євангелія, псалтирі, «покрайні записи», церковна книга, літопис.

Постановка проблеми. Давніми літературними пам'ятками XII-XVI ст., які дійшли до нас, були книги церковного вжитку: літургікони, мінеї, євангелія, псалтирі тощо. Окрема група пам'яток дає можливість простежити процес зародження історичних знань. Це: «покрайні записи» на церковних книгах, «учительні» євангелія, Гукалівський літопис тощо. В XII-XVII ст. з різних міст України, європейських країн на Закарпаття потрапляли інкунабули, рукописні та слов'янські друковані книги церковного і світського характеру, зокрема «Острозька біблія» Івана Федорова (1581 р.). Широкого поширення в краї набула середньовічна повість «Александрія», завезена з українських земель. Цей твір став своєрідним навчальним посібником з історії і географії. Особливо багато літератури, в тому числі і твори окремих письменників, вчених завозилися зі сходу у XVIII – першій половині XIX ст., що посилювало потяг закарпатців до освіти, їх жаждою до знань, підтримувало почуття духовної спільності зі східними слов'янами.

У статті подаються відомості про розвиток народної освіти в XVI – першій половині XIX ст., зокрема про розширення шкільної

мережі. Важливою подією в культурно-освітньому житті Закарпаття було відкриття в Ужгороді у 1793 р. на кошти населення першої учительської семінарії з українською мовою навчання. Відкриття середніх навчальних закладів, де чимало предметів викладалося рідною мовою, було одним із засобів боротьби закарпатців проти латинізації та католицизму.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Інтерес до історії Закарпаття завжди був неабияким. Минуле та сучасне краю, його майбутнє цікавили не лише населення Закарпаття, а й широкі громадськість України, Словаччини, Угорщини, Румунії тощо. Це й природно, оскільки історичні долі сусідніх країн завжди переплітались, і через їх історію розкриваються окремі сторінки власної історії Закарпаття.

Початок вивченню історії Закарпаття започаткували його уродженці, частина яких емігрувала, а частина залишалася тут, в Закарпатті. Перші праці з історії краю написали на рубежі XVIII-XIX ст. І. Базилович, І. Орлай, Ю. Гуца-Венелін та ін. Особливе місце серед них посідає праця М. Лучкая «Історія карпатських